

Pardayev Sherzod Mamasharipovich

O'zbekiston, O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali katta o'qituvchi

sherzodpardayev84@gmail.com

Boymurodov Firdavs

O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali talabasi

MAKTABDA O'QUVCHILARINI INDIVIDUAL BAHOLASH TIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING HOZIRGI ZAMONDAGI PEDAGOGIK JIHATLARI

***Annotatsiya:** Bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim sifatini shaklan va mazmunan isloh qilish, uning huquqiy bazasini yanada takomillashtirish, moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, ta'lim-tarbiya mazmuni, shakl va usullari samaradorligini oshirish borasida muayyan vazifalar amalga oshirilmoqda. Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirishda yangi mexanizmlarning yaratilishi bugungi globallashuv jarayonlarining hayotiy zaruratiga aylandi va bu o'z navbatida ta'lim sifati samaradorligini oshirish, uni modernizatsiya qilishni taqozo etadi. Shu bois mamlakatimizda ta'lim-tarbiya tizimini tubdan isloh qilish, farzandlarimizning jahon andozalari darajasida zamonaviy bilim va kasb-hunar egallashi, kadrlar tayyorlash sifatini ilg'or xalqaro standartlar asosida takomillashtirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.*

***Kalit so'zlar:** Informatika, texnologiya, tarmoq, baholash, kompyuter, klaster, Interfaol, diagramma, display, industrial, kompetentlik, kognitiv.*

Baholash bu – o'quvchining fanlarni o'zlashtirish darajasi va uning fikrlash doirasini, o'zining bilim va ko'nikmalariga asoslanib, ma'lum bir mavzuda ilmi ravishda muhokama qila olishini, asosiysi, o'quvchida o'zlashtirish saviyasi necha foiz ekanligini ko'rsatib beruvchi jarayondir.

Baholash – nafaqat o'zlashtirilganlik saviyasini, balki o'quvchilar ichida iqtidor va qobiliyatga ega bolalarni ham aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa, o'quvchilarni muntazam ravishda turli olimpiada va xalqaro tanlovlarda qatnashib, ko'pgina yutuqlarga erishishlari uchun zamin yaratibgina qolmay, kelajakda o'z kasbining yetuk bilimdoni, har sohada kerakli kadrlar bo'lishlari uchun poydevor yaratadi. Zotan, har bir o'quvchi bilan uning imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish ustida ishlansa, bolaning intellektual salohiyati o'sishiga yordam beradi. Bunda aynan baholashning roli judayam muhim. O'quvchi o'zining bilimini aniq bilganidan so'ng o'z ustida ishlashga va yanada ko'proq mehnat qilishga harakat qiladi. Masalaning yana bir tomoni borki, buning uchun o'qituvchi ham tinimsiz ravishda izlanishi, o'qitishning yangicha va zamonaviy usullaridan foydalanishni mukammal bilishi zarur. O'qitish va o'rganish bor joyda albatta, baholash ham mavjud. Uning natijalari orqali biz keyingi ta'limning rivojlanishiga hissa qo'sha olamiz.

Baholash tizimi nafaqat nazorat va diagnostika komponentini, balki butun ta'lim jarayonini tartibga solish mexanizmidir. Shu nuqtai nazardan, biz quyidagi jihatlarni ajratib ko'rsatish orqali baholash tizimini ko'rib chiqamiz:

1. Maktab o'quvchilarining individual ta'lim yutuqlarini baholash bilan bog'liq holda sifatning yaxlit konsepsiyasini ko'rib chiqish. 2. Maktab o'quvchilarining ta'lim yutuqlarini baholash maqsadlarini aniqlash. 3. Baholashning asosiy funksiyalarini aniqlash. 4. Baholash tamoyillarini oydinlashtirish. 5. Baholash mezonlarini aniqlash. 6. An'anaviy va zamonaviy baholash shakllari va baholarning o'zaro bog'liqligi. 7. Baholash va baholash shkalalarining o'zgarishi. 8. Yagona davlat imtihonini va portfelini ta'lim yutuqlari sifatini baholash shakllari sifatida ko'rib chiqish. 9. Formativ baholash maktab o'quvchilarining ta'lim yutuqlari sifatini ta'minlash vositasi sifatida ta'rifi.

Ushbu jihatlarni ko'rib chiqish shuni ko'rishga imkon beradiki, hozirda baholash butun o'quv jarayonini va har bir talabaning individual o'quv faoliyatini boshqarishning asosiy vositasi sifatida qaraladi, bu quyidagi asosiy jarayonlar o'rtasidagi aloqalarni o'rnatishni o'z ichiga oladi: baholash - takomillashtirish dasturi - amalga oshirish. - baholash. O'qituvchi va talaba o'rtasidagi bunday harakatlar ketma-ketligidan ta'lim jarayonida foydalanish ta'lim jarayonining "sifat xalqasi" deb ataladi (D. A. Ivanov, I. F. Xarlamov) [60, 154].

Nesterovning so'zlariga ko'ra, "sifat xalqasi" doirasida o'quv jarayonini boshqarish o'quv yutuqlari sifatini boshqarishni, bilimlarni nazorat qilish va baholashning universalligi, algoritmikligi, informativligini ta'minlash va ta'lim sifatini doimiy ravishda takomillashtirishga, o'quv subyektlari faoliyatiga e'tiborni qaratadi, [102].Baholash tizimi nafaqat nazorat va diagnostika komponentini, balki butun ta'lim jarayonini tartibga solish mexanizmidir. Shu nuqtai nazardan, biz quyidagi jihatlarni ajratib ko'rsatish orqali baholash tizimini ko'rib chiqamiz:

1. Maktab o'quvchilarining individual ta'lim yutuqlarini baholash bilan bog'liq holda sifatning yaxlit konsepsiyasini ko'rib chiqish. 2. Maktab o'quvchilarining ta'lim yutuqlarini baholash maqsadlarini aniqlash. 3. Baholashning asosiy funksiyalarini

aniqlash. 4. Baholash tamoyillarini oydinlashtirish. 5. Baholash mezonlarini aniqlash. 6. An'anaviy va zamonaviy baholash shakllari va baholarning o'zaro bog'liqligi. 7. Baholash va baholash shkalalarining o'zgarishi. 8. Yagona davlat imtihonini va portfelini ta'lim yutuqlari sifatini baholash shakllari sifatida ko'rib chiqish. 9. Formativ baholash maktab o'quvchilarining ta'lim yutuqlari sifatini ta'minlash vositasi sifatida ta'rifi.

Sifat aspektlarining kompleks unifikatsiyasi ular o'zaro uzviy tushunchalar tizimini ifodalashi bilan bog'liq. Har qanday tizim o'zining tarkibiy qismlariga ega bo'lgan konstruktiv ravishda belgilanadi va qurilish mantig'i bilan belgilanadi. Binobarin, tizimning ishlashi uchun uning tarkibiy qismlarini ko'rib chiqish va asosiy nuqtalarni aniqlash kerak, ularni boshqarish maqsadga muvofiq ko'rib chiqilayotgan masalada sifatli o'zgarishlarni ta'minlaydi.

Ta'lim yutuqlarining sifati erishilgan ta'lim natijalarining ta'lim standartida belgilangan bilim, ko'nikma, ko'nikma va malakalar darajasiga muvofiqligi darajasi sifatida biz subyekt-subekt munosabatlarining sifati bilan chambarchas bog'liq bo'lib, biz uni o'rganish darajasi, pedagogik ta'sirga o'quvchining fikr-mulohazalarining muvofiqligi deb hisoblash mumkun.

Biz baholash sifatini o'lchov tartibining bilim, ko'nikma, ko'nikma va malakalarni oshirish o'lchovini aks ettiruvchi mezonlarga muvofiqligi darajasi deb hisoblaymiz. Ta'lim natijalarini baholash sifati biz tomonimizdan 1) rejalashtirilgan maqsadning erishilgan ta'lim darajasiga muvofiqligi darajasi sifatida va 2) ball darajasidagi ekvivalentda ta'lim natijalarining munosiblik darajasini aniqlash sifatida belgilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Акулова О.В. , Писарева С.А. Современная школа: опыт модернизации. СПб, 2005.-151с
2. Система контроля и мониторинга качества знаний PROCLASS [Электронный ресурс]. - Режим доступа http://www.ae-school.ru/catalog/learning_tools/proclass
3. Cutumisu M., Chin D. B., & Schwartz D. L. A digital game-based assessment of middle-school and college students' choices to seek critical feedback and to revise // British Journal of Educational Technology. 2019. Vol. 50. No. 6. Pp. 2977-3003. DOI: 10.1111/bjet.12796

4. Guliston davlat pedagogika institutining Sayhun ilmiy axborotnomasi 30 may 2023 yil 1-son 53-57 bet. https://www.gspi.uz/pages/journal_sayhun

5. NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI «ZAMONAVIY INFORMATIKANING DOLZARB MUAMMOLARI: O‘TMISH TAJRIBASI, ISTIQBOLLARI» respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman materiallari TOSHKENT – 2023 yil 29 may 168-171 bet.

6. Mirzo Ulug‘bek nomidagi Milliy universitet Jizzax filiali "Zamonaviy tadqiqotlar, innovatsiyalarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendentsiyalari: yechimlar va istiqbollar" Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy konferentsiya 2021 yil 29-30 oktyabr 289-293 betlar